

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaja i literaturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1).
Redakcyja adžynlena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Koŭsty wydawańnia pakrywajuc składki.
Składka u hod 4 zał., na paŭhoda — 2 zał.,
na 3 miesiacy — 1 zał.

Шляхам абновы і аб'яднання

Толькі гэткім шляхам павінна сяньня разьвівацца беларуская палітычна-грамадзкая думка і праца. Сяньня настаў такі цяжкі час для справы адраджэньня беларускага народу, што ўсе беларусы павінны абнавіцца ў сваіх палітычна-грамадзкіх паглядах і аб'яднацца, каб гэткім чынам палажыць як найбольш творчай і разумнай працы для добра свайго народу. Цяпер, як бачым, у палітычным сьвеце Эўропы творацца саюзы, якія ўсім сваім цяжарам ськіраваны прадусім проці паняволеных, недзяржаўных народаў, а ў іх ліку і проці народу беларускага. Адзінай абаронай нашай проці ворагаў можа быць покульшто прадусім наша абнова і аб'яднаньне. Гэтым шляхам ідуць сяньня ўжо ня толькі паняволеныя народы Эўропы, але так-жа і такія-ж народы іншых часьцін сьвету, народы расы чорнай, чырвонай, жоўтай. Гэткі шлях астаецца і нам беларусам.

З прыемнасьцяй трэба адцяміць, што сярод беларусаў зразуменьне гэтага шляху сапраўды жыве і ў меру магчымасьцяў рэалізуецца. Першай стала на шлях абновы і аб'яднання Бел. Хрысьціянская Дэмакратыя. Гэтая арганізацыя, як ведама, мала таго, што ўжо аддаўна бароне адзінства беларускага народу, лучачы ў сабе і праваслаўных і каталікоў, апошнім часам праводзе так-жа абнову сваёй праграмы, каб дасягнуць яе да вымагаў часу, каб яшчэ больш пашырыць праграмныя рамы, і каб гэтым даць магчымасьць працы для добра беларускага народу ўсім тым беларусам, якія працаваць хочучы і ўмеюць. Астаецца толькі пажадаць, каб ЦКБХД гэту сваю працу, пачатую пад лэзунгам абновы і аб'яднання, ня спыняў, праводзіў далей і ўрэшце давеў да пажаданага канца.

Апрача БХД, ёсьць у беларусаў яшчэ адна арганізацыя, якая ў сваёй працы так-жа кіруецца прынцыпам абновы і аб'яднання. Гэтай другой а-

рганізацыяй зьяўляецца Беларускі Нацыянальны Камітэт у Вільні. Праца К-ту на грунце абновы і аб'яднання мае яшчэ большае значэньне, бо ў склад ягоны ўваходзяць, апрача БХД, усе іншыя ідэовыя жывыя і дзейныя беларускія ўстановы. Вобак хадэкаў спатыкаем там народных соцыялістаў, беларусаў беспартыйных, а так-жа беларусаў праваслаўных і каталікоў. Няма ў К-це камуністаў, бо яны не прызнаюць беларускай нацыі, няма так-жа ў К-це і двух сацыяльных груп, зложаных з двух-трох беларусаў польскіх урадаўцаў, бо яны ня ёсьць і быць ня могуць беларускімі грамадзкімі ідэовымі арганізацыямі. Усё-ж беларускае ідэовае, жывое і творчае аб'яднана ў Бел. Нац. К-це, які няўхільна йдзе шляхам аб'яднання і так-жа абновы. Вымоўна аб гэтым сьведчаць апошнія выбары Прэзыдыуму К-ту, у які ўвайшлі ня толькі людзі розных палітычных паглядаў, але так-жа людзі часткова новыя, людзі любячыя працу і працаваць умеючыя.

Канчаючы ўрэшце гэтыя ўвагі, трэба так-жа сьцьвердзіць, што праца беларускага грамадзянства ў кірунку абновы і аб'яднання нялёгка. Як усюды, так і ў нас, ёсьць ці мала людзей, або хворых на манію вялікасьці, якім здаецца, што бяз іх ня можа быць беларускай работы, або адэмаралізаваных гультаяў, якія ў беларускай справе шукаюць лёгкага хлеба, або ўрэшце звычайныя прайдохі, для якіх усёроўна, каму і як служыць. Вось-жа з боку гэткіх людзей праца адраджэнска-вызвольная беларускага грамадзянства заўсёды напатыкала на перашкоды, будзе яна так-жа напатыкаць і цяпер, калі праца гэта яшчэ больш гуртуецца і консолідуецца. Але гэта ўсё зьбіць беларускае грамадзянства з правільнай дарогі не павінна. Яно, стаўшы на шлях абновы і аб'яднання, павінна йсьці гэтым шляхам аж да пераможнага канца.

ЗАКЛІК

Беларускі Каściелны Камітэт у Вільні hetым заклікае ўсіх вільнскіх і падвільнскіх беларусаў каталікоў прыняць удзел дня 2 чэрвеня (ніадзіла) сіюлета ў супольным абходзе Калварыяўскай Стэцыі Мукі Хрыстовых.

Абход распацінецца а 10 мін. 30 ўв. Імшай у Калварыяўскім Каścieле.

Тыя, што прыедуць ці прыедуць з вільскіх заахадзя, будуць мець дармовы нацлех у памяшканні Б.І.Н. і К.: Вільня, Завална 1—1.

Зборка ўсіх ўдаснікаў прадыхае з Вільні ў памяшканні Інстытуту (Завална 1, кв. 1) а 10 мін. 8-ай рана.

Беларускі Каściелны Камітэт у Вільні.
Вільня, Завална 1—1.

Вільня, дня 20.V.1935 h.

Što budzie?

(Pašla chaŭturoŭ J. Piłsudskaha).

Śmierć Jazepa Piłsudskaha ў polskich palitycznych kruhoch wyklikała zrozumiełu trywohu, — jakimi ślachami pojdzie dalej polskaja dziaŭżaŭnaja palityka?

U pakory pierad majestatam śmierci — pad uražańnem chaŭturoŭ — senatar B. Koskowski (endek) skazaŭ: pašla śmierci marš. Piłsudskaha ў жыці Polšcy paŭstała pustoje miesca, jakoha niama kim zapoŭnić.

Ćwierdžańnie hetaje palitycznaha pracuńnika Piłsudskaha — heta nie krasamoŭnaja fraza ab chaŭturnych uspaminach, ale ćwiordaje pryznańnie sapraŭdneści.

I sapraŭdy. Pašla traŭniewaha pierawarotu ў 1926 hodzie los Polšcy apynuŭsia ў rukach marš. Piłsudskaha. Ad taho času ŭsia adkaznaść za los Polšcy lažała na jaho plačoch. Hetaj adkaznaścij jon nie dzieliŭsia ni z kim. Jon byŭ dla polskaj dziaŭżaŭnaj palityki aŭtorytet praŭny i aŭtorytet moralny. Biespartyjny Blok, jaki abymaje hrupki ludziej — ad konserwatystaŭ da radykałaŭ, — heta byŭa pryłada ў jaho rukach. Aposniaje slova ў koźnaj sprawie było zaŭsiody jaho — belwederskaha adzinočnika.

Jaho dla polskaj dziaŭżaŭnaj palityki ŭžo niastaŭal.

Što budzie? — Jakimi ślachami pojdzie polskaja dziaŭżaŭnaja palityka?

Hetym pytańnem cikawiacca palityki polskija, im cikawiacca i palityki zahranicynja.

Pawodle abawiazujučaj ŭžo nowaj Konstytucyji „kluč pałažeńnia“ značodzićca ў rukach Prezydenta dziaŭżawy. Ale jakaja budzie rola Biespartyjnaha Bloku, jaki pad pawadyrstwam Jazepa Piłsudskaha byŭ padporaj farmalna dla dziaŭżaŭnaj palityki. Jakaja siła i jaki aŭtorytet utrymaje ciapier biesprahamowy hurt ludziej, što tworac Biespartyjny Blok Supracoŭnictwa z Uradam?

Pieršyja šahi ŭradu, pašla śmierci J. Piłsudskaha, pakazwajuc, što ў dalejšaj padaroży polskaja dziaŭżaŭnaja palityka maje abapiorcisła na aŭtorytet prawa, žaraŭo katoraha — narod. Premjer Sławek na pasledžaŭni Rady Miniŭtraŭ 20 h. m. zajaŭiŭ: — Śmierć marš. Piłsudskaha, taho aŭtorytetu, jaki dawaŭ uradu siłu, a hramadziaŭstwu pačućcio supakoju, stwaryla nowaje pałažeńnie ў dziaŭżawle. Uwažaŭu, što ciapier Prezydent dziaŭżawy pawinien mieć nieźwiazanuju nijakimi ŭzhladam i mahčymaść pastaŭnowy, kamu maje dawieryc kiraŭnictwa dziaŭżawaj.

Słowam, aporaj usiej dziaŭżaŭnaj palityki ў Polšcy maje być Prezydent.

Narada ў sprawie nowaj wybarnej ordynacyi.

Nowaja konstytucyja Polšcy, što daje wializarnaje prawa Prezydentu ў kiraŭnictwie dziaŭżawaj, nie wyrašaє sprawy parlamantu. Hetuju sprawu pawinna wyrašyc wybarnej ordynacyja. Ad wybarnej ordynacyi zusim zaležny budućcy parlament i jaho moralny aŭtorytet u dziaŭżawle.

Projekt hetaj ordynacyi my ŭžo padawali, ale jon jašče nia jość prajektam całaści nawat Biespartyjnaha Bloku. A taho aŭtorytetu, jaki ad 1926 hodu mieŭ wa ŭsim aposniaje slova, ŭžo niama. Ciapier u hetaj sprawie musić być aŭtorytetam Sojm, jaki maje pryňać projekt wybarnej or-

Krychu wiestak ab жыці ў Sawietach.

Mala my wiedajem ab жыці ў Sawietach, dy j dawiedacca nia lohka. Ale znachodziacca laŭkačy — karespondenty čužaziemnych hazet, jakija sprytne dawiedwajucca na miascach ab жыці ў Sawietach i pašla wiarnuŭšysia z SSRR. swabodna apisywajuc, što tam bačyli i što čuli. Hetak razwiedywali ab sawieckim жыці karespondenty niemieckich, francuskich i anhielskich hazet, a pašla ab usim pisali. Hetak razwiedaŭ niadaŭna i karespondent amerykanskaj hazety „Nju Jork Džernaŭ“ i ciapier apisywaje, što zmoh tam, u Sawietach, ubačyc.

Hety karespondent u Sawietach pryhladaŭsia da жыcia najboľš u Ukrainie, u Bielarusi i na Kubani.

Ab жыці narodaŭ, što żywuć u hetych krajinach, heny amerykaniec piša, miž inšym, hetak.

Kubaŭni utoplana ў krywi.

U 1933 hodzie na Kubani byŭ strašny hoład — kamunisty abraŭawali kraj „chlebazahatoŭkaj“ i chleba wywieźli ў centralnyja rasiejskija miešty. Kubancy pačali buntawacca proti sawieckaj ŭłady. Pačalaŭsia farmalnaja wajna kubanskich kazakoŭ z sawieckim uradam. Hetaja wajna žniščyla ў Kubanščynie kala paławiny nasialeńnia. Heta byŭ strašny i žorstki bunt kubancaŭ proti Sawietaŭ, jaki utoplony ў krywi i zamorany hoładam. Pašla hetaha strašnaha buntu, sawieckija ŭłady wyslali 20.000 kubanskich kazakoŭ u Sibir. Heta byŭ najlahadniejšy akt balšawickaj baračby z paŭstancami. Ab hetych padziejach balšawickija hazety nia pisali i dasiul byli jany kamunistyčnym sekretam.

Ad taho času Kubanščyna nie pierastaje krywawicca — tam uščiaŭ liecec kroŭ: kubancy zabijajuc balšawickich čynoŭnikaŭ, a balšawiki rastreliwajuc kubancaŭ. Behatyja kališ kubanskija stoły zusim žniščany.

Wyhaładžywajuc Ukrainu, kab supakoic.

U Ukrainie balšawiki zrabili hoład, kab supakoic ukraincaŭ, jakija mocna buntujucca proti Sawietaŭ. Maskwa moryć hoładam Ukrainu za jaje spraciuleńni zawodzić kamunu. Žorstkaŭ balšawikoŭ da ukraincaŭ stwaryla bolšuju nienawiść całaj Ukrainy da Maskwy. Ukrainskija sialanie adkryta zajaŭlajuc, što jany nie maskali i što jany choć addzialeńnia Ukrainy ad Sawietaŭ. Sialanie padpaliwajuc na poli styrtu zbožža, kab nia dać jaho balšawikom. Padpalenych styrtuŭ zbožža sialanie nia hasiać i ich nia moža zmusić hasić milicyja — nia sluchajuc. Hetyja pažary tuščy wojska. Zbožža sialanie palać i z pomsty za hoład. Sialanie nie dastawali chleba nawat padčas pracy na poli. Ukraincy — ŭžo ў adčajańni — kažuć, što lepš žhnuć, čymsia żyć.

Ukraincaŭ wywoziać u ssylku z

dynacyi i zrabic jaho zakonom. A ў Sojmie jość i apazyцыя.

Dziela hetaha BB robić narady i staraŭacca naŭpierad u swajej partyi dahawarycca, kab nia było roznahałošsia, jakaja pawinna być wybarnej ordynacyja, a pašla padać svoj projekt u Sojm. Hazety pišuć, što ў BB u sprawie wybarnej ordynacyi rozhałošcie wialikaje.

Sesija Sojmu, što pawinna pryňać zakon wybarnej ordynacyi, maje być sklikana 28 h. m.

Tak nadumaŭsya i pryhatawaŭsya jaŭŭe padčas blazsonnaj nočy, ksiondz Marcinoŭski pa-
čaŭ ciapler nawodzić ŭsiedztwa, twaryć sprawiadli-
wy sud i wykonywać abduwany pryhawar. Świed-

Chto moža wučycca ŭ litoŭskaj himnazii i — chto litowiec, a chto nie litowiec?

Na heta pytańnie, na dobry ład, treba było-b adказаć koratka: chto sam hetaha choča. Adnak daloka da hetaha. Sprawa heta ŭžo мае swaju historyju i apošnim časam wyhladaje duža pikentna.

Wilenskaja Školnaja Kuratoryja špiarša była zahadaŭšy, kab tyja bački, jakija chacieli wučyć swaich dzieci u litoŭskaj himnazii, dyrektoru takoj himnazii padali ab hetym deklaracyju i prad tymža dyrektaram jaje padpisali.

Jasna, što hetkaja pastanoŭka sprawy zusim jašče mahčymaja. Ale Kuratoryja chutka ŭ hetaj sprawie pryduwała niešta nowaje. Jana zahadała, kab podpisy na deklaracyjach bačkoŭ, žadajučych wučyć dzieci swaich u litoŭskaj himnazii, byli pačwierdžany adpawiednymi ŭladami. I z hetym jašče nia było ničoha strašnaha. Praŭda, čaławiek musiu šukach tych ŭladaŭ, jakija pačwierdžali-b jaho podpis, a znaŭšy ich, musiu im za heta para załatowak zapłacić! Ale heta ŭsio, paŭtarajem, poŭbiady. Ludzi, žadajučyja wučyć dzieci swaich u litoŭskaj himnazii, jašče z hetym dawali sabie radu.

Urešcie Kuratoryja ŭ hetaj sprawie wydumała nowy zahad. Jana zahadała, kab bački ci aplakuny ŭ swaich deklaracyjach zaznačali, jakoj narodnaści ich dzieci, a samaŭradawyja ŭlady — wojty, burmistry — kab u hetych deklaracyjach zaznačali, što

zlažyŭšych deklaracyi, abo ich dzieci ŭ štodziennaj mowaj jość mowa litoŭskaja, što jany hetym samym naležać da litoŭskaj narodnaści. Što heta znača — kożnamu jasna.

Wilenskaje litoŭskaje prašwietnaŭje T-wa „Rytas“ 12.V. stol. h. razhledziŭšy heta, jak na dwacaty wiek, sapraŭdy „cikawaje“ rasparadžeńnie Wilenskaj Školnaj Kuratoryi, apublikawała prociŭ jaho nastupny praste:

...„Biaruŭ pad uwahu, što aзнаčenie narodnaści jość pryrodnym prawam samoha čaławieka, što heta-je prawa ŭwažaje ŭwieś kulturny świat, što swabodu sumleńnia pryznaaje hramadzianam polskaja Konstytucyja, što ŭżywanaŭ ŭ štodziennym žyćci mowa nia jość ani całkom praŭdziwaj, ani adzinoj adznakaj narodnaści, što wymahańnie deklaracyjaŭ ab narodnaści, pačwierdžanych ŭladami miestawaha i wałasnoha samaŭradu duža abciažwaje bačkom addawańnie ich dzieci u litoŭskuju školu i što hetkija deklaracyi ab narodnaści trebiucca tolki ad hramadziann litoŭcaŭ, — „Rytas“ uwažaje heta Kuratoryi rasparadžeńnie za niapraŭnaŭ, praciuŭnaŭ asnaŭnym prawam hramadziann, usklaŭdujačaje asabliwy ciazar tolki na litoŭcaŭ i hetym samym rujnujačaje roŭnaść hramadziann pred prawam, aprača taho pieraškadžajučaje litoŭcam u prašwietnaj pracy i prociŭ jaho, jak prociŭ narušajučaha prawy litoŭskaha narodu, ražuča protestuje“.

Jakija wyniki hetaha pratestu, pakulšto niawiedama. Sprawa-ž usia aź nadta wymoŭnaja i nijakaha tumačeńnia nie patrabuje.

P. Łušanowič.

Пісьмо ў Рэдакцыю

Дужа Паважаны Грам. Рэдактар! Не адмоўце, калі ласка, змясьціць у сваёй газэце наступнае:

У № 11 „Роднага Краю“ з 17.V. 1935 г. паявіўся артыкул: „Л. Мэнкэ на пятнічніку“, у якім нейкі Х. апісваючы рэфэрат грам. Л. Мэнкэ з дня 10.V.35г. дапусьціўся шматнедакладнасьцяў і наагул апісаў рэфэрат бязграмадна, як быццам хочучы гэтым аслабіць уражаньне, якое паўстала ў слухачоў дзякуючы яскраваму і бесстароньнаму асьвятленьню савецкай рэчаіснасьці на падставе аўтэнтчных савецкіх крыніцаў, як „Правда“ і г. п.

„Пятнічнікі“ носяць чыста прыватны характар і падаваць пачутае там у прэсу без паразуменьня і ўзгодненьня з прэлегентам зьяўляецца наагул недапушчальным, а тым больш абвешчаць пачутае недакладна.

Грам. Л. Мэнкэ, пратэстуючы супроць такога паступаньня, не зьяўіўся, каб прачытаць другі свой

З ЦАРКОЎНАГА ПАГОСТУ.

Пастырскі ліст. З прычыны сьмерці марш. Яз. Пілсудскага, Мітрапаліт Праваслаўнай Царквы ў Польшчы выдаў да народу і духавенства адозву — пастырскі ліст. Гэты ліст надрукаваны: парасейску, папольску, паўкраінску і пабеларуску. Беларускае мова ў гэтым лісьце — адзін страх! Вось яна: „дасягнуў цяжкі час... Бог рачыў... Гаспадар спалінуў... даручаную Яму Промыслам Божым... Да Яго мы вяртаемся ў нашых скарботах... у месцы квітучым... і сьмерці на векі нязбурна вялікую справу... Богам жароннай Дзяржавы Польскай“... і г. д.

Ня думаем, што гэтак пабеларуску надрукаваны пастырскі ліст, каб з’агідзіць беларускі язык. Думаем, што гэта звычайнае няхлюйства мітрапалітальных маскалаў у адносінах да беларускага языка.

Даўно пара, каб у Мітраполіі былі і беларусы, якія ведаюць патрэбы беларусаў у царкоўным жыцьці і не калечылі-б у „посланиях“ беларускага языка.

З НАЗЕТ.

„Вялікія“ і „малыя“ планы Няміежчыны. У „Kur. Waršaŭskim“ надрукаваны цікавы артыкул Ст. Строўскага аб „вялікай“ і „малой“ няміежчай палітыцы.

Малы план: Польшча дае волу Няміежчыне адносна Аўстрыі, а Няміежчына Польшчы — адносна Літвы.

Вялікі план: Польшча з Няміежчынай мець пайсці ў вайну на ўсход.

Вынік: Калі-б вайна не ўдалася, Няміежчына вярнулася-б у свае сьціпленыя межы, а за няўдачу заплаціла-б Расіі Польшча. Калі-б вайна ўдалася, — Польшча была-б акружана Няміежчынай з усходу, заходу, паўднёва і паўночна.

Словам, для Польшчы з Няміежчынай — няўдача шкодна і ўдача бязкарысна.

Польшча бяз Пілсудскага. З францускіх газет, з прычыны сьмерці Я. Пілсудскага, аб Польшчы пішуч:

рэфэрат, дня 17.V.35 г. і прыслаў чакаючым яго слухачом пісьмо, змест каторага, на жаль, маглі пачуць толькі тыя, якія яшчэ былі там застаўшыся.

Выступленьне пана Х. у „Родным Краі“ ўважаем за лёгкадумнае і з грамадзкага боку шкоднае.

Ад імя прысутных на пятнічніку дня 10.V.35 г. (тых, з якімі ніжэй падпісаныя ў гэтай справе паразумеліся):

У. Кавалюскі
М. Клім.
Вільня, 19.V.35 г.

Roznyja wiestki

„Pari Suar“ — калі-б Сталін, Хітлер ці Мусоліні niespadzieŭki зыšli z areny, dziaŭawy, jakimi jany kirusjuć, pierażyli-б biazsumleŭna ŭdzyh, ale ichni arhanizm astaŭsia-б cely: u Rasiei jość kamunistyčnaja partyja, u Niamiečczyne nacyjanalna — socyjalistyčnaja, u Italii fašystaŭskaja. U Polšчы zusim nia toje! U Polšчы jość mnoha pradstaŭnikoŭ slaŭnych rodaŭ, jakija dali ŭžo dla Polšчы karaloŭ i majuć pawahu ŭ kraju;

„Ewr“ — śmierć marš. Pilsudskaha aзначае канец ekspansii Polšчы na uschod.

Z POLŠČY.

Chaŭtury. Užo druhi tydzień Polšć spawita ŭ žalobie z pryčyny śmierci J. Pilsudskaha. Pachowiny Pilsudskaha — heta była ahułna-pol-skaja žalobnaja manifestacyja: u Krakau žjechałasia na pachowiny Pilsudskaha boľš 200.000 narodu.

Pryjaždžali na pachowiny i zahrańčnyja pradstaŭniki. Byŭ pruski premier Gering, francuski ministr Lawal, marš. Petain i inšyja.

U Polšчы ŭžo składajucca na pomniki Pilsudskaha: užo jość boľš 2 milionaŭ zł. na budovu pomnikaŭ. U Krakawie budzie nasypany specyjalny kapić imiani J. Pilsudskaha.

Z ZAHRAŬICY.

Sesija Rady Lihi Narodaŭ. Nadawiačy pačelałasia 86 sesija Rady Lihi Narodaŭ. Sesijaj kirusje kamisar Litwinaŭ. Rada Lihi rychtuje sprawy na plenum Lihi, miž inšymi i sprawy padhatoŭki da wajny Italii z Absynijaj.

Italija maje wystupić z Lihi Narodaŭ. Dziela taho, što Anhlija zbiŭrajecca ŭ Lizie Narodaŭ padniać sprawy prociŭ padhatoŭki Italii da wajny z Absynijaj, — Italija maje z Lihi wystupić.

Čechasławacka-sawiecki dahawor. Nadawiačy Sawiety zaklučyli i z Čechasławacyjaj taki dahawor, ab uzaŭmajnaj dapamozie ŭ wypadku wajny, jak i z Francyjaj.

Prysud i pamilawańnie. U Litwie niadaŭna wajenny sud zasudziŭ 4 kłajpedzkich niemcaŭ za zdraŭdu dziaŭawy na karu śmierci. Čiapier apelacyjny sud prysud pieršaj instancyi pačwierdziŭ. Prezydent Litwy zasudžanych pamilawaŭ i zamianiŭ karu śmierci na daśmiertnuju turmu.

Francuskija wybary. U Francyi čiapier adbyłisia wybary ŭ haradzkijsa samaŭrady. U mnohich miestach socyjalisty z kamunistami zdabyli boľšaść mandataŭ.

„Maksim Gorkij“ zhareŭ. Baľšawiki mieli wializarny — najboľšy na ŭsim świecie — araplan, jak nazywaŭsia „Maksim Gorkij“. Hety araplan nadawiačy padniaŭšysia ŭharu zwaliŭsia i zhareŭ. Žhinuła 48 asob, što byli ŭ araplanie.

kaŭ nia treba było, bo sprawa była jasnaja.

Užo ad taho niščasnaha sylabizu Hanula straciła łasku ŭ wačach ksiondza Marcinoŭskaha. Tak sama nia byŭ na jaje łasku probarš i za sprawu belaruskaju. Praŭda, Hanula dasiul nie wystupała z nijakaj ahitacyjaj, ale jejnaja bliskaja znajomaść z ksiondzom Hałuzaj i z arhanistym Charašuchaj wielmi nie padabałasia ksiondzu Marcinoŭskamu. Ab Hałuzie ksiondz Marcinoŭski hawaryŭ druhim ksiondzom.

— Ja nia lublu i nie pieranošu ŭ kaściele nijakaj palityki: kaściol — miejsca światoje, kaściol pawinien służyć dla ŭsich. A ksiondz pawinien być ksiondzom, a nie belarusam. I na što nam hetyja nawinki? Usto dahetul było ŭ nas spakojna i dobra i pabožna... A wot znajšliŭsia ŭ nas nikomu niepatrebnyja litwiny — pahanskaha rodu, a čiapier pajšli belarusy... Dyk h dzie-ž budzie sprawidliwość na świecie? Nie, ja widžu, što paradku ŭ nas niam: my sami winawaty, bo my ich lišnie raspuskajem: treba ŭziać lejcy ŭ ruki i chwacić puhul.

A jakraz čiapier Hanulin Wincuś, pryjšoŭšy z Murawanki, ždziwliŭ i zhoržyŭ ks. Marcinoŭskaha darešty. Spatkaŭšy chłapca, probarš, jak prystoić duchoŭnaj asobie, pačaŭ jaho wypytywać ab adnosinach i paradkach u Murawancy: ab škole, ab inspektary, ab wyjeżdźcie ksiondza Hałuzu ŭ kłaštar i h. d. Wincuś adkazywaŭ bojka i tałkowne, i hetym spačatku zainteresawaŭ probaršča. Woś tut miarhawaŭ ks. Marcinoŭski pawučyć chłapca i ab sprawie narodnaj.

— Wy pawinny čwiorda stajać za Polšč, — kazaŭ jon, — bo wy palaki. Hawarycie ŭsudy tolki papolsku, a inspektara nia bojcieŭsia: jon wam

za heta ničoha nia zrobić i sa školy nia wyhanić. A nawiet kab i prahnaŭ, dyk što-ž zrobiš? Treba nam čiarpieć za swaju światuju sprawu.

— Jakža my budziem stajać za Polšč, — kazaŭ adkryta chłapiec, — kali my nie palaki, ale belarusy?

— A, heta nawuka ksiondza Hałuzu! — kazaŭ wielmi niezdaŭoleny ksiondz Marcinoŭski. — Nu, dyk idzi sabie! — adpawiŭ jon chłapca i wielmi zhoržyŭsia z takoj palityki, katoruju prawodziŭ ksiondz Hałuz.

— Tful — kazaŭ ksiondz Marcinoŭski i doŭha nia moh supakoicca.

— Ksiondz pawinien hladzieć aŭtara, a nie palityki, — думаў jon, kuračy papiarosu. — Dosyć my majem ličwinoŭ, katorych nijak nia možam pieratravić... i tym paroblenu niepatrebnyja ŭstupki. Mahli-by i ličwiny malicca ŭ kaściele papolsku; chto-ž im heta zabaraniaje? Woś tahdy była-by ŭ kaściele świataja zhoda i miłaść dwuch bratnich narodaŭ.

Dyk wot ks. Marcinoŭski mieŭ, tak skažać, dobry zub na Hanulu, a tut apošniaja sprawa i dawiaršyla.

— Nu, što, daniesia? zrabiła danos? — spytaŭsia probarš, nie dajučy Hanuli pryjšci da słowa. — Što-ž, prydziecca mnie praz twaju łasku paciarpieć.

Hanula prabawała apraŭdacca, ale probarš nia słuhaŭ.

— Ja ŭžo wiedaju ŭsio: tymnie možaš nie hawaryć, — ja nie małoje dzicia, kab mnie haławu duryć.

Hanula zamoŭkla i zmywaŭ swaju winu horkimi słažami. Z tym i pajšla damoŭ.

Čiapier usio pakaciłasia kurjeram. Ksiondz Marcinoŭski ŭ niadzielu prahawaryŭsia z ambonii ab swajej ciažkoj doli i skazaŭ jasna, usiamu narodu, a pośle šyraka rastłumačyŭ, što jon, jak słuha Boży, hastoŭ zaŭsiody ŭziać samy najciažejšy kryž na plečy i paciarpieć za praŭdu i što jon nie pabaicca ani danosaŭ, ani kłaštaru, ani turmy. Hanula zrazumiela, što heta była prytyčka ŭ jejny bok i tak strywožyłasia, što ŭpała ŭ haračku. Naahu!, apošnja padzieli wielmi rasstroili joj nerwy i padarwali zdaroŭje. Nia mieła ŭ kaho paradzicca, ani nawiet śmieła kamu pažalicca ŭ hetym niščasci dy nawiet ničto nie chacieŭ jaje słuhać i spačuwać...

Pryšoŭšy z kaścioła z wialikim bolem haławy, Hanula biaz pamiaci zlaħła ŭ paściel i zrazu pačala śaćić. Praležyła celych dźwie niadzieli. Ale ničto jaje nie žaleŭ: usie žaleli ksiondza bo jakraz u hetym časie i sapraŭdy ksiondza Marcinoŭskaha žandary wywieźli ŭ kłaštar, śpiešnym paradkam, na cely hod, biaz prawa pawarotu ŭ Zawalaku.

Jak Hanula ŭstała z paścieli, dyk nie mahła pakazacca na wulicy, bo ksiondzoŭskaja haspadynia rastubila pa ŭsim miastečku, što Hanula danosyła; dyk tarcljarki, pry spatkańni, žajali Hanulu apošnimi sławami i plawaliŭsia, jak zwarjacieŭšy; nawiet susiedzi i swajaki adwaracywalisia ad jaje.

Woś Hanula z taho hora, nia majučy kaho paradzicca, pašpiełna sabrałasia ŭ derohu i pajšla ŭ Murawanku, kab saŭsim sabrać syna sa školy. Maniłasia pośle žlikwidawać usiu swaju majamaść u Zawalacy i pierabracca da znajomych — dalokich swajakoŭ — u Staradworskuju parachwiju.

Пісьмы з вёскі

Parlamanckija wybary ŭ Juha-slawii, što adbylisia 5 h. m., dali bol-saš mandataŭ uradowaj partyi. Pa-waŭnuju hrupu pasłoŭ prawiali i a-pazycyjnyja da ŭradu Charwaty, kato-rych tam Serby pryciskajuć.

Čechaslawackija wybary. Nado-wiačy adbylisia ŭ Čechaslawacynie wybary ŭ parlament. Niamieckaja par-tyja ŭ Čechaslawacyi ŭ hetych wyba-rach wyjawila wialikija swaje ŭpływy i siłu. Uradu pryzdiececa z „swaimi“ niemcami prawaŭna ličycca.

Koni ŭ Łatwiju. Łatyšy kupajuć u Litwie koniaj. Pawodle dahoworu, majuć kupić 2000 štuk.

Staryja ludzi ŭ Sawietach. Sa-wieckaja Statystyka padaje: u Sawie-tach jość 3,4 milion. ludziej, što ma-juć bolš 70 hadoŭ, 969.000 — bolš 80 hadoŭ i 29.562 — bolš 100 ha-doŭ. Starych mužčyn na paławinu mienš, čymsia žančyn.

Z KRAJU.

Waročajuca z Łatwii. Z łatys-kaha pahraniečča — z Brasłaŭščyny, Dzisiejščyny i Świančianščyny — mno-ha było ludziej na zarabotkach u Łat-wii. Ciapier adtu waročajuca, bo wielmi marnyja tam zarabotki.

Dwary na licytacji. Wilenski Ziemiński Bank pastawiŭ na licytacyju ŭ našym Kraju aŭ 440 dwaroŭ, jak-i-ja — ŭsie razam — naličajuć 412 ty-siać hektaraŭ ziamli.

Polskija hazety pišuć, što dla mnohich z hetych dwaroŭ niama ra-tunku ad licytacji — abšarniki zusim žbiadnieli i nia majuć mahčymaści ad licytacji wykupicca.

Z WILNI.

Kanfiskata litoŭskaha časapisu. Nr. 40 litoŭskaha časapisu „Vilniaus Rytis“ wilenskija administracyjnija ŭlady dn. 20 h. m. skanfiskawali — za artykuł p. n. „Chto maje prawa rašać, kim ja jość.“

Karyhodny pastupak. My ŭžo padawali ŭ „Biel. Krynicę“ ab kary-hodnym pastupku niejkaha wilenskaha chulihana, jaki ŭdzior i zabrau prybi-tyja da ściany (pry ŭchodzie z wuli-cy) šyldy biełaruskich arhanizacyjaŭ i ŭstenoŭ, jakija mieściacca pry wul. Zawalnej 1—1. Staŭnia padajom da wiedama ab takim-ža chulihanskim pastupku, wynikam jakoha ŭdzior i zabran z ściany šyld — Biel-laruskaha Instytutu Haspaderki i Kul-tury.

Pachowiny Piłsudskaha. Užo my pisali, jak chawali J. Piłsudskaha: — ciela jaho ŭ starebranej trunie pach-a-wali ŭ Krakowie na Waweli, a serca buduć chawać u Wilni. Mazhi Piłsud-skaha pierawiezieny tak-ža ŭ Wilniu, dzie prafesar Rose budzie rabić na-wukowija nad imi došledy.

„Biełaruskaja Krynica“ ŭ čerwie-ni wyjdzie: 9, 20 i 30.

Рускі поп сярод беларусаў.

Дуброва, Сакольскага пав. Чытаючы „Беларускую Крыніцу“ я даведаўся, што многа людзей піша ў газету аб жыцці ў іхніх ваколі-цах. Пастанаўіў і я пісаць.

У нашай ваколіцы ёсць вялі-кі праваслаўны приход — Ячынскі. Приходжане Ячынскага прыходу ўсе беларусы і гавораць толькі па-беларуску, а настаяцель гэтай цар-квы сьвяшч. Орлов — маскаль: у яго ўсё паруску і сам ён расеец. Проста кажучы — у царкоўным жыцці ў Ячынскім прыходзе „пах-нет рускім духом.“

Гэтак утрымліваючы ў царкве рускі дух і дзярэж гэты поп з „сва-іх авец воўну“ — за шлюб 25 зл., за іншыя паслугі таксама дорага. Приходжане за паслугі ў царкве тартуюцца з папом-маскалём, як на рынку з жыдамі: поп трымаецца свайго — маскоўшчыны і дарагой цаны.

Ходзяць чуткі, што ў тых пры-ходах, дзе людзі — приходжане

беларусы і гавораць пабеларуску, павінны па закону сьвяшчэннікі гаварыць пропаведзі таксама пабе-ларуску і павінны так-жа навучаць дзяцей закону Бога пабеларуску, а калі паны ў гэтых прыходах бу-дуць трымацца расейшчыны — у царкоўнае жыццё будзе ўведзены польскі язык.

Мусіць і Ячынскі поп хоча ўвесці ў царкву польскі язык, бо цяпер трымаецца моцна расейшчы-ны і не заводзіць у царкву нашага роднага беларускага языка.

Лявон Гар — ны

Chto winawaty?

Aksiutawa, Brasłaŭskaha paw. Kali nie atrymaješ hazety i pawlodo-miš ab hetym Redakcyju, dyk Redak-cyja adkazwaje: „damahajciesia na poščie, my wysyłam akurata“. Ale na poščie hazetu nia tak lohka atry-mać.

Woś ja nie atrymaŭ Nr. 19 „Biel. Krynicy“ z dnia 5.V. Nia pytaŭsia na poščie, bo думаў, што можа нia пры-

šla. Atrymaŭшы adnak Nr. 20-ty „Biel. Krynicy“, ŭziarnuŭsia da paštara na poščie ŭ Opsie z pytańnem, z jakoj pryčyny ja nie atrymaŭ Nr. 19 „Biel. Kr.“ i zažadaŭ hlanuć u kartu prenun-meraty, ci prysyłaецца. Paštar tady skazaŭ: „Proše do mnie muwić po-polsku, bo ja nie rozumiem porosyj-sku“ (ja hawaryŭ pabiełaruskę). — Ja hawaru pabiełaruskę, a nie parasiej-sku, — kažu jamu. — „Tutej, — ka-ža — jest pošta polska i wszystko ro-bi sień tylko popolsku“. A ja adkaz-waju, što pošta jość na Biełarusi i ŭ bolšaj čaści abslužwaje biełarusau, dyk paštary pawinny wiedać i mowu biełaruskę. Paštar pašla takoj hutar-ki pahladzieŭ u „kartu prenumeraty“ i skazaŭ: „jest“.

U karcie prenumeraty „jest“, a ŭ mianie hazety niama. Administracyja „B. K.“, značycca, uparadku — haze-tu wysyłaе. — Dyk chto winawaty, što ja nie atrymliwaju akurata hazety? J. P — ka.

Wiśnieŭskaja woł, Wialejskaha pawietu. Wiesna sioleta poznaja icho-lad doŭha trawie nie dawaŭ raści. Z kormam dla skaciny nie adzin z nas mocna pabladawaŭ. Ludzi doŭha pier-šaj trawy wygladali i skacinka pa-smutnieła. Ale, dziakuj Bohu, dača-kaliska. Ciapier pačynam dumać i biadawać ab chlebie, ci chwacić.

Nie dajuć nam spakaju biezra-botnyja z Połšcy. Iduć i iduć. Časam na dzień pa niekalki. Chwalacca, što ŭ Połšcy jość i nafta, i wuhal, i žale-za, i chleb bieły, a prychoǖdziać da nas naš čorny chleb jeści. Haworać papolsku i choć žabrujuć, a hanarac-ca i slabie za niešta lepšaje ličać. Jak taki waršawiaka pieranačujuć, to bywaje časam, što i z chaty štonie-budź prapadzieć. A kab katory raboty ŭ haspadara zapytaŭsia, to nie. I ta-mu ŭsie na ich krywa hladziać. Unas nijakich bolšych rabot nihto nie pra-wodzić, kali što budujuč, to ŭsio niej-dzie pad Waršawaj. Dyk nia dziwa, što nam i samym niama dzie zarabić, ani kudy dziecca. Woś, chacia-b i cla-pier, biaruć i z našaj starany pazyčku na „regulację Wisły“ u Połšcy, a na-šaj Wiłli, — kab pry hetym mahli i my trochu zarabić, — nihto i pal-cam nie kranieć. Nam soladka nia żywiecca. Majem i my i swaich biez-rabotnych, i biednych, i kalek-žabra-koŭ, jakim treba dać chleba, a biez-rabotnych z-pad bahataj Waršawy i Paznanja niachaj tam i kormiać.

Knihaŭka.

БЕЛАРУСЫ! Падтрымлі-вайце сваю прэсу. Выпісвайце най-старэйшую беларускую газету „Беларускую Крыніцу!“

Выйшла ўжо з друку 2-я кніжка беларускага літаратурна-навуковага часопісу

„КАЛОСЬ СЕ“

ЗЬМЕСТ КНІЖКІ:

1. Міхась Машара — „На прадвесні“, „Вясна“... „Русалкі“ (вершы), „Па хлеб“ (апавяданьне)
2. Натальля Арсеньнева — „Яшчэ адна вясна“ (верш)
3. М. Дальны — „Сыпаліся вішнёвыя краскі“, „Балёнік“ (апавяданьне)
4. Хведар Ільляшэвіч — „Цягнікі і станцыі“, „Ноч ужо“ (вершы)
5. А. Бярозка — „Зімовым вечарам“, „Заснула ноч“ „Фрагмент“, „Шуміць Нёман“ (вершы)
6. Язэп Пушча — „Мне чупрыны ня хочыцца зьвесіць“, „На ростані“, „Як любя тут“, „Ня стлеў, ня згас“ (вершы)
7. Міхась Лынькоў — „Воўчы лог“ (апавяданьне)
8. Ад. Станкевіч — „Праф. Браніслаў Эпімах-Шыпіла“
9. Д-р Ст. Грынкевіч — „З зацемак аб характары Беларусаў“
10. Д-р Я. Станкевіч — „Асабовыя назовы па бацьку ў Беларусаў“
11. А. Клімовіч — „Скасаваньне паншчыны на Беларусі“
12. Ст. Станкевіч — Міхась Лынькоў „На чырвоных лядах“
13. М. Шкялёнак — „Księga pamiątkowa ku uczczeniu czterechsetletniej rocznicy wydania Pierwszego Statutu Litewskiego“
14. Ст. Ст. — Уладзімер Жылка
15. Культурная Хроніка

Цана кніжкі 1 зал. Купіць можна ва ўсіх беларускіх кнігар-нях у Вільні; выпісаць — у рэдакцыі і адміністрацыі часа-пісу — Вільня, Завальная 1—3. Прэnumэрата: у год 4 зл., на паўгода — 2 зл., адна кніжка — 1 зл.

Dr. Stanisław i dr. Jadwiha Hryniewiczzy.

Chwaroby wuśau.

Wuśy, jak orhan słuchu, dajuć nam mahčy-maść nia tolki pačuć zhuki, a najwaŭniejšaje — dajuć nam mahčymaść pačuć čaławieckuju mowu i dziakujućy hetamu parazumiecca z ludźmi, ad-načasna wucha heta pasiarednia adzin z instrumen-taŭ mowy. Uśie wiedajuć, što dzicłaci, jakoje ra-dzilasie hluchim, amal što niemahčyma nawučyc-ca hawaryć.

Sluch u dzicłaci nowanarodžaneha sloba raż-wity. Adnak dzicia niekalkidniowaje reahuje na sil-nyja huki, przykladam kali stuk raptouny, ci niech-ta raptouna braŭnie dźwiarm, dzicia zaraz strusia-niecca abo zapluščyć wočki. Adnak maloje dzicia bolš čuje ahlulna cielam homan, jak sapraŭdy słyšyć.

Nia ŭste dzieci adnolkawa pačynajuć słyšać, adnyja ŭ niekalki hodžinaŭ pašla radoŭ, inšyja tolki ŭ niekalki tydnaŭ. Kali adnak dzicia nie akazwa-jecca pawarotam haławy ci zapluščywanńem woč-kaŭ na macnejšyja zhuki, možna думаць, што jano budzie hluchim, a značycca i niamym.

Dzieci paznajuć hołas bačkoŭ najčašciej kala 5-ha miesiaca pašla naradžeńnia. Užo 7—8 tyd-niowaje dzicia pačynaje lubić muzyku, śpieŭ, zhe-tul biaruć pačatak kałyčanki, pry jakich dzieci hetak chutka zasypajuć i supakojwajuca.

Nia lekujućy chwarobaŭ wucha, možna astac-ca hluchim, ahluchata — heta adno z najwialikšych niaščasćiaŭ, jakoje moža nasudoŭć čaławieka.

Chwaroba wucha prajaŭlajecca bollu, potom z jaho moža ciachu wadzianista ja ci krywawaja ma-teryja, wucha moža napuchnuć. Pacisnuŭшы z zadu za wucham, chwory pačuje bol, što raschodziecca aŭ da twaru.

Pry hetkich prajawach treba biezadkladna ŭziaracca da dochłara. Kab žmienšyć boli, treba przykładać kampresy chałodnyja (časta pieramia-niać, kab nia wysychali) na wucha ci na wakolicu za wucham.

Wielmi časta možna bačyć, što da wucha lu-čyć niejkaje čužoje ciela — blacha, mucha, mały-ja čarwiački ni niešta inšaje. U dzicłaciej iznoŭ by-waje, što ustremiać sabie haroch, šalbabon, huziki.

Nie prabawać samomu wyciahiwać takich prad-mietaŭ, jak haroch i padobnyja, kali niama pad-koju patrebných delikatnych instrumantaŭ. Kali-ž heta było mucha ci blacha, tady treba nalić u toje wucha, dzie niešta ŭstremiaŭ, aliwy. U aliwie ma-łyja żywioły patopiacca. Kab lahčej heta zrabieć, pa-kłašć chworaha na zdarowaje wucha. Kali ŭžo ka-zulka nie waruŭycca, lehčy na chworaе wucha, kab aliwa wyciakła.

Čašciej jašče, čymsia čužym cielam, wucha moža zatknucca waščynaju, što normalna znacho-dziecca ŭ wuchu. Možam pačuć, što niechta dahe-

tul zdarowy, pašla kupańnia ŭ rečcy ci ŭ laźni, raptouna ahluch. Henaja hluchata amal nie zaŭslo-dy budzie takoha pachodžeńnia. Karec z waščyny nabrynaje ad wady i zatykaje nahłucha wuśny prachod.

Biada niewialikaja, kali chto ŭmieła ačyścić wucha ad henaha karca. Čaj nie biarecca koŭny ačyščać wucha ŭ hetkich nahodach, dzieła taho, što moža lohka praparoć barabannuju pieraborku.

Inšaja pryčyna byccam hluchaty (nie sa-praŭdnaе hluchaty, dzieła taho, što tutaka, kali mi-nie pryčyna, što wyklikaje joje, — čaławiek pačy-naе jznoŭ dobra słyšać) — heta tyja mihdalicy, ab jakich užo niekalki разоŭ my hawaryli. Wyrazaŭшы mihdalicy, z hluchaty i sledu niama.

Čaj bački dobra sabie adciemiać u pamiać, što šmat niepasłuchmianých, tупых dzieci, dzie-ci, jakija blaha wučacca ŭ škole, — robiac heta dziakujućy tamu, što kiepska čujuć. Zwaŭna nehla-dejućy za imi, možam chutka spaścierać, što toli-ki na pieršy pahlad u ich usieŭka ŭparadku. Wyle-kawaŭшы wucha, wyrazaŭшы mihdalicy, dzicia zusim jak nia toje robicca.

Pemiatujućy, što orhan słuchu nadta delikat-ny, treba aścieraacca, kab nie papsawać jaho mocna šwiščućy prosta ŭ wucha, ci całujućy, ba-rani Boh, nia bić pa wuchu. Ad hetaha nadta časta treskaе barabannaja pieraborka.